

Seat No. : _____

NF-102

November-2025

B.Com., Sem.-V

DSC-C-ACC-351 : Cost A/c-III

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

1. માફ્ટી લિમિટેડનું ઉત્પાદન તૈયાર થઈ ગોડાઉનમાં જતા પહેલા 3 પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય છે. જેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

10

વિગત	પ્રક્રિયા-1	પ્રક્રિયા-2	પ્રક્રિયા-3
દાખલ કરેલ એકમો (એકમદીઠ ₹ 0.60 લેખે) (₹)	12,000	-	-
વધારાનો માલ-સામાન (₹)	17,000	19,000	11,000
સીધી મજૂરી (₹)	8,000	12,000	24,000
પ્રત્યક્ષ ખર્ચા (₹)	2,400	1,860	2,680
સામાન્ય બગાડ (દાખલ કરેલ એકમોના ટકા)	10%	5%	10%
સામાન્ય બગાડની એકમદીઠ ઉપજ (₹)	0.20	0.50	1.00
ખરેખર ઉત્પાદનના એકમો	18,400	17,400	15,800

ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચા ₹ 33,000 હતા. જે દરેક પ્રક્રિયા ખાતે સીધી મજૂરીના પ્રમાણમાં ફાળવવાના છે. ઉપરની માહિતી પરથી પ્રક્રિયાઓના ખાતા અને અસામાન્ય બગાડ કે વધારાના ખાતા તૈયાર કરો.

અથવા

1. (A) એક કારખાનામાં પ્રક્રિયા – X અને Yની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

5

પ્રક્રિયા	સામાન્ય બગાડ (દાખલ કરેલ એકમોના ટકા)	દાખલ કરેલ (લિટર)	ઉત્પાદન (લિટર)
X	8%	32,500	29,450
Y	5%	18,750	17,850

ઉપરની માહિતી પરથી દરેક પ્રક્રિયાનો અસામાન્ય બગાડ કે અસામાન્ય વધારો શોધો.

- (B) પ્રક્રિયા પડતર અને જોબ પડતર વચ્ચેનો તફાવત જણાવો.

5

2. હ્યુન્ડાઈ લિમિટેડમાં વસ્તુ P તૈયાર માલના રૂપાંતર પહેલા ત્રણ જુદી-જુદી પ્રક્રિયાઓમાંથી પસાર થાય છે. તે અંગે એપ્રિલ માસની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

10

વિગત	પ્રક્રિયા-1 (₹)	પ્રક્રિયા-2 (₹)	પ્રક્રિયા-3 (₹)	તૈયાર માલનો સ્ટોક (₹)
શરૂઆતનો સ્ટોક	40,000	64,000	80,000	1,60,000
પ્રત્યક્ષ માલ-સામાન	3,20,000	96,000	1,20,000	—
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	2,80,000	3,20,000	2,80,000	—
પરોક્ષ ખર્ચા	1,20,000	2,32,000	1,48,000	—
આખર સ્ટોક	40,000	72,000	2,48,000	1,48,000
શરૂઆતના સ્ટોકમાં આંતર પ્રક્રિયા નફો	—	12,000	24,000	48,940
વેચાણ	—	—	—	30,00,000
પછીની પ્રક્રિયા અને તૈયાર માલના સ્ટોક પર ફેરબદલી કિંમત પર ચઢાવેલ નફાની ટકાવારી	25%	20%	15%	—

દરેક પ્રક્રિયાના આખરના સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન પ્રાથમિક પડતરના ધોરણે કરવામાં આવે છે અને તૈયાર માલનો આખરનો સ્ટોક જે કિંમતે પ્રક્રિયા 3 માંથી આવે છે, તે જ કિંમતે ગણવામાં આવે છે.

ઉપરની માહિતી પરથી તૈયાર કરો :

- (1) દરેક પ્રક્રિયાઓના ખાતા
- (2) તૈયાર માલના સ્ટોકનું ખાતું
- (3) ખરેખર મળેલ નફો દર્શાવતું પત્રક
- (4) પાકા સરવૈયા માટે આખરના સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન

અથવા

2. કીઆ લિમિટેડની પ્રક્રિયા-1ની પડતર અંગેની માર્ચ માસની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

10

- (1) અર્ધતૈયાર માલના શરૂઆતના સ્ટોક 20,000 એકમોની પડતર 8,59,000
- (2) પ્રક્રિયાના ખર્ચા :
 - દાખલ કરેલ માલસામાન (1,00,000 એકમો) 11,72,400
 - મજૂરી 7,19,200
 - પરોક્ષ ખર્ચા 9,00,000

- (3) સામાન્ય બગાડ : કુલ દાખલ કરેલા એકમોના 5%
(શરૂઆતનો સ્ટોક + દાખલ કરેલા એકમો)
- (4) અર્ધતૈયાર માલનો આખર સ્ટોક 25,000 એકમો
- (5) પ્રક્રિયા-2માં ફેરબદલ કરેલ ઉત્પાદન : 85,000 એકમો
- (6) ભંગારના એકમોની એકમદીઠ વેચાણકિંમત ₹ 5
- (7) પૂર્ણતાની કક્ષા :

વિગત	શરૂઆતનો સ્ટોક	આખર સ્ટોક	ભંગારના એકમો
માલ-સામાન	90%	100%	80%
મજૂરી	75%	70%	60%
પરોક્ષ ખર્ચા	35%	40%	50%

તૈયાર કરો :

- (1) FIFO પદ્ધતિ પ્રમાણે પૂર્ણ એકમો દર્શાવતું પત્રક
- (2) પડતરનું પત્રક
- (3) મૂલ્યાંકનનું પત્રક
- (4) પ્રક્રિયા-1નું ખાતું

3. કેમિકલ Qના એક ટન માટેના પ્રમાણિત મિશ્રણ અંગેની વિગતો નીચે મુજબ છે :

10

કેમિકલ	વપરાશ (કિલો)	કિલોદીઠ પડતર ₹
B	5000	12
Y	3000	10
D	2000	8

જાન્યુઆરી માસ દરમિયાન કેમિકલ Qનું 25 ટનનું ઉત્પાદન થયેલ છે, જેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

કેમિકલ	વપરાશ (ટનમાં)	કુલ પડતર ₹
B	110	12,10,000
Y	80	7,20,000
D	30	2,10,000

નીચેના વિચલનોની ગણતરી કરો :

- (1) માલ-સામાન ખર્ચ વિચલન
- (2) માલ-સામાન ભાવ વિચલન
- (3) માલ-સામાન વપરાશ વિચલન
- (4) માલ-સામાન મિશ્રણ વિચલન
- (5) માલ-સામાન પેટા-વપરાશ વિચલન

અથવા

3. પેદાશ આલ્ફાના એક એકમના ઉત્પાદનની દર અને પ્રમાણિત કામદાર કલાકો નીચે આપેલા છે :

10

કામદારો	એકમઠીઠ કલાકો	મજૂરીનો કલાકઠીઠ દર ₹	કુલ ₹
કુશળ	20	4	80
બિનકુશળ	32	2	64
અર્ધકુશળ	16	3	48
			192

ખરેખર ઉત્પાદન 500 એકમો હતું.

કામદારો	કુલ કલાકો	મજૂરીનો કલાકઠીઠ દર ₹	કુલ ₹
કુશળ	9,000	5	45,000
બિનકુશળ	20,000	1.8	36,000
અર્ધકુશળ	8,400	3	25,200
			1,06,200

નીચેના વિચલનોની ગણતરી કરો :

- (1) મજૂરી દર વિચલન
- (2) મજૂર કાર્યક્ષમતા વિચલન
- (3) મજૂર મિશ્રણ વિચલન
- (4) મજૂરી ખર્ચ વિચલન
- (5) મજૂર પેટા-કાર્યક્ષમતા વિચલન

4. એક કારખાનામાં જુલાઈ માસ દરમિયાન થયેલ ઉત્પાદન અંગેની માહિતી મેળવવામાં આવી છે :

10

વિગત	પ્રમાણ	ખરેખર
માસિક સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા (₹)	10,000	12,000
માસિક ઉત્પાદનના એકમો	2,000	2,100
એક એકમના ઉત્પાદન માટે પ્રમાણ કલાકો	10	—
ખરેખર કામના કલાકો (માસિક)	—	22,000

ઉપરની વિગતો પરથી નીચેના વિચલનો શોધો :

- (1) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ વિચલન
- (2) ખર્ચ કે બજેટ વિચલન
- (3) જથ્થા વિચલન
- (4) કાર્યક્ષમતા વિચલન
- (5) ઉત્પાદન શક્તિ વિચલન

અથવા

4. નીચે ટાટા લિમિટેડની માહિતી આપેલ છે :

10

વસ્તુ	પ્રમાણિત		ખરેખર	
	જથ્થો (એકમો)	એકમદીઠ ભાવ ₹	જથ્થો (એકમો)	કુલ રકમ ₹
M	10,000	4	12,000	60,000
N	20,000	5	25,000	1,75,000
O	30,000	6	35,000	3,15,000

વેચાણને લગતા નીચેના વિચલનો શોધો :

- (1) વેચાણ મૂલ્ય વિચલન
- (2) વેચાણ કિંમત વિચલન
- (3) વેચાણ જથ્થા વિચલન
- (4) વેચાણ મિશ્રણ વિચલન
- (5) વેચાણ પેટા-જથ્થા વિચલન

5. નીચેના પ્રશ્નો માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો : (ગમે તે હસ)

10

- (1) એક પ્રક્રિયામાં 2000 એકમો દાખલ કરવામાં આવ્યા. સામાન્ય બગાડ 5% છે. તો સામાન્ય બગાડના એકમો _____.
(A) 100 એકમો (B) 250 એકમો
(C) 300 એકમો (D) 200 એકમો
- (2) પ્રક્રિયા પડતરમાં અસામાન્ય નુકસાનની રકમ _____ ઉધારાય છે.
(A) નફા-નુકસાન ખાતે
(B) વેપાર ખાતે
(C) પાકા સરવૈયામાં
(D) પ્રક્રિયા ખાતે
- (3) પ્રક્રિયા 'બ'માં કુલ ખર્ચા ₹ 4,00,000 છે, પડતર ₹ 3,50,000 છે, કુલ નફો ₹ 50,000 છે અને આખર સ્ટોક ₹ 20,000 છે, તો આ પ્રક્રિયામાં આખરના સ્ટોકની પડતર _____ હશે.
(A) ₹ 17,500 (B) ₹ 22,857
(C) ₹ 25,000 (D) શૂન્ય

- (4) પ્રક્રિયા પડતરના હિસાબોમાં પૂર્ણ એકમોની પદ્ધતિ મુજબ પડતરના દરેક તત્ત્વની એકમદીઠ પડતર શોધવા માટે કયું પત્રક બનાવવામાં આવે છે ?
- (A) પડતરનું પત્રક
 (B) પ્રક્રિયાનું ખાતું
 (C) મૂલ્યાંકનનું પત્રક
 (D) પૂર્ણ એકમોની ગણતરીનું પત્રક
- (5) ઉત્પાદનમાં હલકી ગુણવત્તાવાળા કાચા માલના વપરાશને કારણે માલ-સામાન વપરાશ વિચલન _____ થાય.
- (A) અનુકૂળ
 (B) પ્રતિકૂળ
 (C) શૂન્ય
 (D) ઉપરોક્તમાંથી એકપણ નહિ
- (6) કાર્યક્ષમતા વિચલનને નીચેના નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે :
- (A) ખર્ચ વિચલન
 (B) જથ્થા વિચલન
 (C) દર વિચલન
 (D) બજેટ વિચલન
- (7) ખર્ચ (બજેટ) વિચલન = _____
- (A) ખરેખર ખર્ચ – બજેટ મુજબનો ખર્ચ
 (B) બજેટ મુજબનો ખર્ચ – ખરેખર ખર્ચ
 (C) ખરેખર જથ્થો – બજેટ મુજબનો જથ્થો
 (D) બજેટ મુજબનો જથ્થો – ખરેખર જથ્થો
- (8) જો ખરેખર વેચાણ 5,000 એકમો, બજેટ મુજબનું વેચાણ 4,000 એકમો, ખરેખર એકમદીઠ નફો ₹ 10 અને બજેટ મુજબ એકમદીઠ નફો ₹ 8 હોય, તો વેચાણગાળા કિંમત વિચલન = _____
- (A) 10,000 (પ્રતિકૂળ)
 (B) 10,000 (અનુકૂળ)
 (C) 8,000 (પ્રતિકૂળ)
 (D) 8,000 (અનુકૂળ)

- (9) પ્રક્રિયાના હિસાબોમાં કઈ વિગત દર્શાવાતી નથી ?
- (A) મજૂરી (B) પગાર
- (C) દાન (D) માલ-સામાન
- (10) પહેલી પ્રક્રિયાની ઉત્પાદ પડતર ₹ 1,50,000 છે. જો ફેરબદલી કિંમત પર 25% નફો ગણવાનો હોય, તો નફાની રકમ _____ થશે.
- (A) ₹ 37,500 (B) ₹ 30,000
- (C) ₹ 50,000 (D) ઉપરોક્તમાંથી એકપણ નહિ
- (11) દાખલ કરેલ એકમદીઠ અંદાજિત પડતર _____ કહેવાય.
- (A) પ્રમાણ ભાવ (B) પ્રમાણ જથ્થો
- (C) પ્રમાણ પડતર (D) ખરેખર પડતર
- (12) વેચાણગાળા જથ્થા વિચલન = _____
- (A) એકમદીઠ પ્રમાણ ભાવ (બજેટ મુજબનો વેચાણ જથ્થો – ખરેખર જથ્થો)
- (B) ખરેખર ભાવ (ખરેખર જથ્થો – બજેટ મુજબનો વેચાણ જથ્થો)
- (C) એકમદીઠ પ્રમાણિત નફો (ખરેખર વેચાણ જથ્થો – બજેટ મુજબનો વેચાણ જથ્થો)
- (D) ખરેખર નફો (ખરેખર વેચાણ જથ્થો – બજેટ મુજબનો વેચાણ જથ્થો)

Seat No. : _____

NF-102

November-2025

B.Com., Sem.-V

DSC-C-ACC-351 : Cost A/c-III

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

1. The production of Maruti Limited passes through 3 processes. Following information is obtained :

10

Particulars	Process-1	Process-2	Process-3
Raw Materials input (@ ₹ 0.60 per unit) (₹)	12,000	-	-
Raw Materials added (₹)	17,000	19,000	11,000
Direct Wages (₹)	8,000	12,000	24,000
Direct Expenses (₹)	2,400	1,860	2,680
Normal Loss (Percentage of input)	10%	5%	10%
Sales value of wastage per unit (₹)	0.20	0.50	1.00
Actual output units	18,400	17,400	15,800

Production overheads were ₹ 33,000 which are absorbed as percentage of direct wages at each process. From the above information you are required to prepare Process Accounts & Abnormal Wastege or Gain Accounts.

OR

1. (A) Information of a factory relating to process X & Y are as under :

5

Process	Normal Loss (Percentage of input)	Input (Litres)	Production (Litres)
X	8%	32,500	29,450
Y	5%	18,750	17,850

Find out Abnormal Loss or Abnormal Gain for each process.

- (B) Mention difference between Process Costing & Job Costing.

5

2. In Hundai Limited, Product P passes through three different processes before it is transferred to finished stock. The following information is obtained for the month of April :

10

Particulars	Process-1 (₹)	Process-2 (₹)	Process-3 (₹)	Finished Stock (₹)
Opening Stock	40,000	64,000	80,000	1,60,000
Direct Material	3,20,000	96,000	1,20,000	—
Direct Wages	2,80,000	3,20,000	2,80,000	—
Overheads	1,20,000	2,32,000	1,48,000	—
Closing Stock	40,000	72,000	2,48,000	1,48,000
Inter process profit in opening stock	—	12,000	24,000	48,940
Sales	—	—	—	30,00,000
% of Profit on transfer price to next process and finished stock	25%	20%	15%	—

Closing stock in each process is valued at prime cost & finished stock is valued at a price at which it is received from process 3.

From the above information prepare :

- (1) Process Accounts
- (2) Finished Stock Accounts
- (3) Statement Showing Actual Profit
- (4) Closing Stock for Balance Sheet

OR

2. Information of Kia Limited for the month of March in respect of costing of Process-1 is as under :

10

- (1) Cost of Opening Stock of work-in-process 20,000 units 8,59,000
- (2) Process Expenses :

Material introduced (1,00,000 units)	11,72,400
Labour	7,19,200
Overheads	9,00,000

- (3) Normal Wastage : 5% of total units introduced
(Opening Stock + Units Introduced)
- (4) Closing Stock of Work-in-progress 25,000 units
- (5) Production transferred to Process-2 : 85,000 units
- (6) Wastage is sold at ₹ 5 per unit
- (7) Degree of completion :

Particular	Opening Stock	Closing Stock	Wastage
Material	90%	100%	80%
Labour	75%	70%	60%
Overheads	35%	40%	50%

Prepare :

- (1) Statement of Equivalent production using FIFO method
- (2) Statement of Cost
- (3) Statement of Evaluation
- (4) Process-1 Account

3. The information related to Standard Mix of One Tonne of Chemical Q is as under : 10

Chemical	Usage (Kgs.)	Price per Kg. ₹
B	5000	12
Y	3000	10
D	2000	8

During January month, 25 tonnes of Chemical Q were produced, whose information is as under :

Chemical	Usage (in tonnes)	Total Cost ₹
B	110	12,10,000
Y	80	7,20,000
D	30	2,10,000

Calculate the following variances :

- (1) Material Cost Variance
- (2) Material Price Variance
- (3) Material Usage Variance
- (4) Material Mix Variance
- (5) Material sub-usage Variance

OR

3. Standard labour hours & rate per unit of product Alfa are as under :

10

Labours	Per Unit Hours	Per Hour Wage rate ₹	Total ₹
Skilled	20	4	80
Un-skilled	32	2	64
Semi-skilled	16	3	48
			192

Actual production is 500 units.

Labours	Total Hours	Per Hour Wage rate ₹	Total ₹
Skilled	9,000	5	45,000
Un-skilled	20,000	1.8	36,000
Semi-skilled	8,400	3	25,200
			1,06,200

Calculate the following variances :

- (1) Labour Rate Variance
- (2) Labour Efficiency Variance
- (3) Labour Mix Variance
- (4) Labour Cost Variance
- (5) Labour Sub-efficiency Variance

4. The details of production of a factory for July month are as under :

10

Particulars	Standard	Actual
Monthly fixed overheads (₹)	10,000	12,000
Monthly production units	2,000	2,100
Standard hours per unit	10	—
Actual working hours (monthly)	—	22,000

Find out the following variances from the above details :

- (1) Fixed Overhead Cost Variance
- (2) Expense or Budget Variance
- (3) Volume Variance
- (4) Efficiency Variance
- (5) Production Capacity Variance

OR

4. Information of Tata Limited is as under :

10

Product	Standard		Actual	
	Quantity (Units)	Price per Unit ₹	Quantity (Units)	Total ₹
M	10,000	4	12,000	60,000
N	20,000	5	25,000	1,75,000
O	30,000	6	35,000	3,15,000

Find out the following sales related variances :

- (1) Sales Value Variance
- (2) Sales Price Variance
- (3) Sales Volume Variance
- (4) Sales Mix Variance
- (5) Sales Sub-volume Variance

5. Select the correct alternative for the following questions : (any **ten**)

10

- (1) In a process, 2000 units were introduced, normal loss is 5%, then units of normal loss _____
- (A) 100 Units (B) 250 Units
(C) 300 Units (D) 200 Units
- (2) In process costing, abnormal loss is debited to _____.
- (A) Profit & Loss Account
(B) Trading Account
(C) Balance Sheet
(D) Process Account
- (3) In process B, Total Expenses are ₹ 4,00,000, Cost ₹ 3,50,000, Total Profit ₹ 50,000 & Closing Stock is ₹ 20,000, then cost of closing stock is _____.
- (A) ₹ 17,500 (B) ₹ 22,857
(C) ₹ 25,000 (D) Nil
- (4) In the equivalent production of process costing which statement is to be prepared to find out elementwise cost per unit ?
- (A) Statement of Cost
(B) Process Account
(C) Statement of Evaluation
(D) Statement of Equivalent Production
- (5) Use of inferior quality raw material in production may lead to _____ material usage variance.
- (A) Favourable
(B) Unfavourable
(C) Zero
(D) None of the above

- (6) The efficiency variance is also known as
- (A) Spending variance
 - (B) Quantity variance
 - (C) Rate variance
 - (D) Budget variance
- (7) Expenditure (budget) variance = _____.
- (A) Actual Cost – Budgeted Cost
 - (B) Budgeted Cost – Actual Cost
 - (C) Actual Quantity – Budgeted Quantity
 - (D) Budgeted Quantity – Actual Quantity
- (8) If actual sales is 5,000 units, budgeted sales is 4,000 units, actual profit per unit is ₹ 10 & budgeted profit per unit is ₹ 8, what will be sales margin price variance ?
- (A) 10,000 (Unfavourable)
 - (B) 10,000 (Favourable)
 - (C) 8,000 (Unfavourable)
 - (D) 8,000 (Favourable)
- (9) Which item is not recorded in process accounts ?
- (A) Wages
 - (B) Salary
 - (C) Donation
 - (D) Material
- (10) Product cost of Process-1 is ₹ 1,50,000. If profit is added at 25% in transfer price, then amount of profit = _____
- (A) ₹ 37,500
 - (B) ₹ 30,000
 - (C) ₹ 50,000
 - (D) None of the above
- (11) The expected cost per unit of input is called _____.
- (A) Standard Price
 - (B) Standard Quantity
 - (C) Standard Cost
 - (D) Actual Cost

(12) Sales margin volume variance = _____

- (A) Standard Price per unit (Budgeted Sales Quantity – Actual Quantity)
 - (B) Actual Price (Actual Quantity – Budgeted Sales Quantity)
 - (C) Standard Profit per unit (Actual Sales Quantity – Budgeted Sales Quantity)
 - (D) Actual Profit (Actual Sales Quantity – Budgeted Sales Quantity)
-

